

Завдання I етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії

9 клас

1. Використовуючи подані нижче імена історичних осіб, встановіть 5 відповідностей. Зверніть увагу, що решта варіантів зайві (0–5 балів):

- 1) Український православний церковний діяч, полеміст, письменник. Від 1620 р. Митрополит Київський, Галицький і всієї Русі.
- 2) Доктор медицини та філософії. Ректор Болонського університету медицини й вільних мистецтв, професор Ягеллонського університету в Кракові.
- 3) Політик, революціонер, ініціатор страти Людовіка XVI та його дружини, очолював Комітет громадянського порятунку, ініціатор масового терору проти ворогів революції
- 4) Дворянин, учасник франко-кастильської війни за Наварру, переслідувався інквізицією, перший генерал Товариства Ісуса, прихильник Контрреформації
- 5) Майор, командир 5-го українського козацького полку, директор Полтавського вільного театру, член Масонської ложі «Любов до істини»

Пропозиції для вибору (варіанти відповідей):

А. Александр Македонський	Е. Лаврентій Сизаній,
Б. Урбан II,	Є. Максиміліан Робесп'єр,
В. Йов Борецький,	Ж. Ігнатій Лойола,
Г. Отто фон Бісмарк,	З. Михайло Дорошенко,
Ґ. Петро Конашевич-Сагайдачний,	І. Іван Котляревський
Д. Юрій Котермак (Дрогобич),	

2. Впишіть до поданих нижче визначень відповідні терміни (0–10 балів).

- 1) (_____) – рід клинкової зброї з вигнутим довге лезо, як правило, загострене з однієї сторони.
- 2) (_____) – спадкове землеволодіння князя/боярина, що переходило від батька до сина.
- 3) (_____) – прихильники Імператора Священної Римської імперії в період боротьби за інвеституру.
- 4) (_____) – німецький найманий піхотинець в XV–XVII ст., що прибував на військову службу із власною зброєю.
- 5) (_____) – папський документ, який надавав часткове або повне відпущення церковних покарань за гріхи. Найчастіше його можна було купити за гроші
- 6) (_____) – намісник хана Золотої Орди на певній території. Займався збором данини, командував військовими контингентами окресленій території
- 7) (_____) – символ влади гетьмана. Мав вигляд держака, увінчаного голівкою, з-під якої звисали косиці кінського волосся різного кольору.
- 8) (_____) – французькі протестанти, прихильники Жана Кальвіна.
- 9) (_____) – військовий та адміністративний центр українського козацтва, а також укріплений табір козаків.

10) (_____) – традиційна назва чорноморських степів у XVI–XVII століттях. Слабо заселені терени Півдня України, через котрі татари здійснювали набіги на терени Речі Посполитої.

3. Іменем якого державного діяча прийнято називати зображений нижче десертний продукт (торт)? Яка роль цієї історичної особи у розвитку європейського права? (0–10 балів)

4. Заповніть пропуски у тексті (0-4 бали). Який вплив мало явище, описане у цьому джерельному витязі, на соціально-економічний і культурний розвиток України? (0-6 балів)

Ті, що здійснюють візитування солі з 1) (_____) та Бессарабії, а також риби з Дону, зветься 2) (_____). Цей клас, що підкорив себе особливим умовам під час візитування, відрізняється цим від інших малоросіян... Валка, або фура, має свого 3) (_____), який від імені цілої валки наймається для візитування, приймає заробітки і робить розкладку за участю кожному. Таке товариство називається в них 4) (_____). Кожний ... підкоряється в суворому розумінні всім умовам і в разі відходження від них карається і навіть виганяється з неї.

5. На поміщеній нижче світлині зображено стяг повстанців із написом: **W imię Boga za naszą i waszą wolność** («В ім'я Бога за нашу і вашу свободу»). Дайте відповіді на запитання (0–10 балів):

- 1) Повстанці якого народу виступали під цим стягом?
- 2) Проти якої держави/влади було спрямоване це повстання?
- 3) Які роки охоплює це повстання?
- 4) Чому повсталі стверджували, що ведуть боротьбу «за нашу і вашу свободу»?
- 5) Як сприймали вказане гасло інші народи?

6. **Стисло поясніть, як ви розумієте глибинний сенс кожного з наведених висловів. Що мали на увазі автори цих афоризмів? (0–10 балів):**

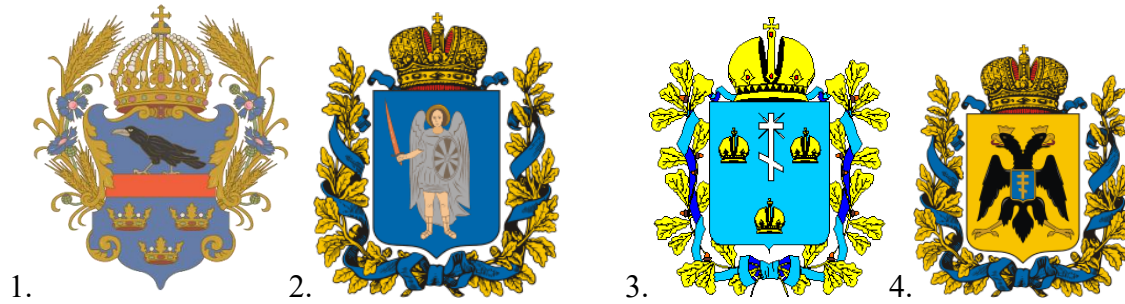
- 1) *«А все-таки вона крутиться!»* (Галілео Галілей)
- 2) *«Я мислю, отже я існую»* (Рене Декарт)
- 3) *«Визволю з лядської неволі руський народ увесь! Перше воював я за свою шкоду і кривду, тепер воюватиму за нашу православну віру!»* (Богдан Хмельницький)
- 4) *«От собі й читаю, Що на скелі наковано: Первому — вторая. Таке диво наставила. Тепер же я знаю: Це той первий, що розпинав Нашу Україну, А вторая доканала Вдову сиротину».* (Тарас Шевченко)
- 5) *«Мати вовчі зуби та лисячий хвіст»* (порада, котру отримав генерал-губернатор Петро Рум'янцев від імператриці Катерини II)

7. **Установіть відповідність між зображеним історичним діячем та фактами його біографії. Зверніть увагу, у переліку поміщено три біографічні факти, які із зображеними тут особами не пов'язані. (0-10 балів)**

- А. завойовник Сілезії
- Б. батько українського театру
- В. автор перекладу Біблії «народною мовою»
- Г. втручався у міжусобні війни польських князів
- Ґ. православний князь, учасник Молдавських походів
- Д. перша особа, що підняла козацтво для боротьби за свої права
- Е. «самодержець землі Руської»
- Є. фундатор першої Січі-фортеці
- Ж. основоположник Реформації
- З. перша особа, що видрукувала книги церковно-слов'янською мовою
- И. пуританин, національний герой, був дотичним до страти короля
- І. «перший слуга держави»
- Ї. жорстоко придушив повстання у Шотландії та Ірландії

8. **Серед перелічених гербів адміністративних утворень, що існували на українських теренах у ХІХ ст., виберіть те, що, на вашу думку, є ЗАЙВИМ у цьому логічному ланцюжку. Свою відповідь обґрунтуйте (0-10 балів).**

9. Уявіть, що Ви представник козацької старшини і стаєте свідком того, як Юрій Немирич створює Гадяцький трактат 1658 р.

Питання: Наскільки Ви задоволені умовами Гадяцької угоди? З якими умовами трактату Ви не можете погодитись? Чи розв'язала би Гадяцька угода «козацьку проблему» Речі Посполитої? Свою відповідь обґрунтуйте (0-10 балів).

10. Проаналізуйте малюнки. Поміркуйте, яке/які поняття єднає/єднують зображене на кожному з них. Визначте часові рамки періоду, характеризуючи який слід використовувати це/ці поняття. Який вплив на українське суспільство та економіку мали зображені на малюнках явища та особи? (0-15 балів)

Відповіді на завдання I етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії

9 клас

1. 1. В; 2. Д; 3. Є; 4. Ж; 5. І (0–5 балів)
2. 1. Шабля; 2. Вотчина; 3. Гібеліни; 4. Ландскнехт; 5. Індульгенція; 6. Баскак; 7. Бунчук; 8. Гугеноти; 9. Січ; 10. Дике Поле. (0-10 балів)
3. *Рекомендації щодо змістового наповнення відповіді.* Наполеон Бонапарт. Сам Наполеон також брав участь у розробці цих законів. Учень повинен акцентувати свою увагу на прогресивному характері Цивільно кодексу: секуляризація сімейних відносин, відміна станових привілеїв, рівність громадян перед законом, регламентація права власності, унормовано різноманітні договори цивільно-правового стану. Загалом, понад 70 держав взяли даний кодекс за основу своїх правових систем (0–10 балів)
4. 1) Криму; 2) чумаки; 3) отамана; 4) артіль (0-4 бали)
Рекомендації щодо змістового наповнення відповіді. Учень має вказати, що чумацький промисел був основним у питанні перевезенні певних товарів. Чумацтво сприяло розвитку народних ремесел – чумаки також торгували різними кустарними виробами. Також чумацькі вози – основний засіб доставки зерна у чорноморські порти. З часом виникали цілі підприємства, котрі займались обслуговуванням цієї галузі. Окремо, варто зазначити те, що чумацтво справило колосальний вплив на українську культуру (0-6 балів)
5. *Рекомендації щодо змістового наповнення відповіді.* На зображенні стяг польського визвольного Листопадового повстання 1830–1831 р. Повстанці планували скинути владу Російської імперії та відновити Річ Посполиту у кордонах 1772 р. Гасло на стязі «За нашу та вашу свободу» було спробою залучити до антиросійського повстання селян Правобережної України. Однак, селяни сприймали відновлення Речі Посполитої суто як відновлення влади польських панів. Через що, селяни проігнорували цей заклик. Траплялись випадки того, що селяни допомагали російським армійським частинам знищувати польські повстанські загони. Окрім цього, польські землевласники на Правобережжі також не допомагали повстанцям – їм було важливіше зберегти свої земельні наділи та кріпаків. (0-10 балів)
6. 1) Твердість власних переконань попри несприятливий зовнішній тиск. Цю фразу приписують Галілею, після того як він «відрікся» від своєї думки, що Земля крутиться навколо сонця.
2) Засадниче положення філософії Декарта. Сам акт мислення є беззаперечним доказом існування мислячої істоти. Декарт вважав це єдиною істиною, в якій неможливо сумніватися, оскільки навіть якщо все навколо є ілюзією, сам факт сумніву чи усвідомлення підтверджує існування «Я», що думає.
3) Богдан Хмельницький переносить площину повстання 1648 р. від пошуку помсти за особисту образу (спалення Суботова) до оборони інтересів всього тодішнього народу руського та створення власної держави
4) Слід акцентувати на ролі Петра I у знищенні вольностей Війська Запорізького (Решетилівські статті), спаленні Батурина та Січі; також слід акцентувати на тому, що за Катерини II відбулось остаточне знищення козацької держави, війська, козаки стали простими державними селянами.

5) П. Рум'янцев мав владарювати Лівобережжям так, аби козацькі низи та старшина не підняли антиросійське повстання; остаточна інтеграція регіону у склад Імперії мала пройти дуже легко. (0-10 балів)

7. 1. Г, Е; 2. И, Ї; 3. А, І; 4. В, Ж; 5. Г, Є. (0-10 балів)

8. Герби по порядку: 1. герб Королівства Галичини та Володимирії, герб 2. Київської, 3. Миколаївської та 4. Херсонської губернії – учень має їх перелічити. Останні три адм.утворення входили до складу Російської імперії, перше – до Австрійської імперії/Австро-Угорщини; через що, перший герб є лишнім. (0-10 балів)

9. *Рекомендовані критерії оцінювання.* Учень має зазначити умови Гадяцької угоди, зокрема межі ареалу проживання козаків (3 воєводства Великого князівства Руського), власне судочинство, закони, казна та інші умови, своє ставлення до них як представника козацької старшини. Учень також має наголосити на тому, що Князь Руський мав щороку подавати королю Речі Посполитої списки козацької старшини для отримання шляхетства (гербами мали «поділитись» представники шляхти Речі Посполитої). Учень має наголосити на тому, що Трактат мав би переформувати Річ Посполиту у федерацію трьох народів. На основі власних суджень, учень дає головну відповідь – чи розв'язала би дана угода «козацьку проблему» Речі Посполитої. (0-10 балів)

10. *Рекомендації щодо змістового наповнення відповіді.* На зображеннях: 1. Ясир, котрий брали татари; 2. Місто Кафа – найбільший ринок торгівлі рабами на Чорному морі; 3. Анастасія Лісовська (Роксолана), котра опинилась у Стамбулі саме таким чином. У зображеннях зашифровано кримськотатарський чинник, що став головним катализатором появи українського козацтва. Кримське ханство, що стало незалежним у 1449 р., після 1478 р. опинилось у васальній залежності від Османської імперії. Вже у 1482 р. татари здійснили перший крупний набіг на Київ і спалили його. Населення тодішніх руських земель стало для татар «золотою жилою» -- дівчата через Кафу йшли у гареми султана та інших чиновників, жінки ставали служницями, чоловіки опинялись на османському галерному флоті. Перша згадка про козаків (1489 р.) також у дотичному проміжку часу. Після Кючук-Кайнарджійського договору 1774 р., Кримське ханство стало «незалежним» і припиняло набіги за ясиrom. Через зникнення татарської загрози, Російська імперія почала остаточну ліквідацію козацького устрою на Лівобережжі та Слобожанщині. На цих теренах більше не було потрібно миритись з козацькими вольностями. (0-15 балів)